
МУСИҚА ТАЪЛИМИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШДА ЯНГИ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИНГ ЎРНИ

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10540685>

Эргашев Алижон Абдуллаевич

*Фарғона давлат университети вокал ва чолғу ижрочилиги кафедраси
ўқитувчиси*

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада ҳозирги кунда муסיқа таълимига янги инновацион технологияларни жорий этишнинг долзарблиги ҳақида сўз юритилиб, бу масала бўйича фикрлар, амалий вазифалар баён этилган.

Калит сўзлар

информатика, ахборот, муסיқа таълими, муסיқа ноталларини ёзиш, дастур, жамиятни ахборотлаштириш.

Информатика воситалари жамиятимизнинг барча жабҳаларига тобора кириб бораётгани, ахборотни тез ва сифатли қайта ишлаш малакаси ўсиб келаётган ҳар бир ёшнинг турмуш талабига айланишини кўрсатиб бермоқда. Ахборотнинг қимматбаҳо товарга айланиб бораётгани, информатика фанининг нуфузи ва аҳамияти ўсиб бораётганидан далолатдир³.

Ахборот жамиятни ривожлантирувчи ва унинг тараққиётига асос бўлувчи муҳим восита ҳисобланади. Ахборот жамият тараққиётида энг муҳим иқтисодий кўрсаткичлардан бири бўлса, жамиятни компьютерлаштириш эса иқтисодиётнинг таркибий жиҳатдан қайта қуришда асосий ҳаракатлантирувчи кучдир.

Жамиятни ахборотлаштириш атамаси – Д.Бенк ва Й.Масудолар томонидан илк бор қўлланилган бўлиб, бугунги кунда зиддиятлардан холи бўлган, электроника, компьютер, информатика билан уйғунлашиб кетган жамият маъносини англатади. Кенгроқ маънода эса ахборотлашган жамиятда жамиятнинг ахборотлашуви – ижтимоий тараққитётнинг асосий қонунларидан бири бўлиб ҳисобланади. Бу инсон фаолиятининг барча соҳаларига интеллектуал меҳнат қуроли сифатида компьютерлаштирилган тизимлар ва бошқа ахборот технологияларининг кириб келишини англатади.

---

³ Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари. 8-синф. 3-бет. 2006 йил.

Шундай қилиб, “Жамиятни ахборотлаштириш”ни “Жамиятни компьютерлаштирилиши”га нисбатан кенгрок маънода тушунилади.⁴

XX асрда фан ва техниканинг ривожланиши натижасида инсон меҳнатини енгилаштирувчи, меҳнат унумдорлигини оширувчи ва жуда кўп қулайликлар берувчи техник воситалар ишлаб чиқарилди. Улар қаторига телефондан бошлаб телевизоргача, калькулятордан бошлаб замонавий компьютерларгача, автомобильдан бошлаб самолётгача бўлган воситаларни киритиш мумкин. Шу билан бирга, бу воситаларни инсон фаолиятининг турли соҳаларида унумли фойдаланиш жараёнида ҳал этилиши лозим бўлган муаммолар юзага келди⁵.

Бугунги кунда муסיқа таълими жараёнига янги инновацион технологияларни таълим жараёнига жорий этиш долзарб вазифалардан биридир.

Республикамизда муסיқа педагогикаси фанини ривожлантиришда инновацион технологияларни таълим жараёнига тадбиқ этишнинг долзарблиги юқори малакали, замон талабларига мос кадрлар тайёрлаш борасидаги вазифалар билан белгиланади. Бу йўналишда бўлажак таълим берувчи кадрларнинг юксак маънавий-ахлоқий сифатларга эга бўлишлари, янги инновацион технологиялардан оқилона фойдалана олишлари алоҳида аҳамиятга эга. Ёшларда шундай ижобий сифатларни тарбиялшда муסיқа санъати энг самарали воситалардан бири бўлмоғи лозим.⁶

Муסיқий таълимда Давлат стандартлари илғор мамлакатлар андозасига мос тарзда таълим олувчиларнинг эгаллашлари керак бўлган билим, малака ва кўникмалари даражасини белгилаб беради.

Дарсда илғор технологияларни қўллаш, илғор иш тажрибаларини оммалаштириш, замонавий услуб ва методлардан фойдаланиш таълим сифатини кўтаришга хизмат қилади.

Барча фанлар қатори муסיқа фани бўйича таълим ва тарбия борасида янги замонавий талабларга мос ва ҳос бўлган барча илғор тажриба ва янгиликлардан оқилона фойдаланиш мазкур соҳада олиб борилаётган ишларни мазмун ва сифатини кўтаришга хизмат қилади⁷.

Умумтаълим мактабларида “Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари”, “Ахборот технологиялари”, “Информатика” фанлари ўқувчи ва талабаларнинг компьютер саводхонлигига қўйилган умумий талабларни бажаришга, қондиришга қаратилган. Ҳозирги кунда компьютерда муסיқа ёзиш, компьютерда муסיқа ноталарини ёзиш, компьютерда аранжировка

⁴ Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари. 8-синф. 14-бет. 2006 йил

⁵ Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари. 8-синф. 14-бет. 2006 йил

⁶ Муסיқанинг долзарб назарий муаммолари. Х.Н.Нурматов. Тошкент-2002. 2-бет.

⁷ Муסיқанинг долзарб назарий муаммолари. Х.Н.Нурматов. Тошкент-2002. 13-бет.

қилиш, овоз устида ишлаш дастурлари яратилган. Компьютерда ноталарсиз муסיқа ёзиш, компьютерда муסיқа ноталарини ёзиш, компьютерда аранжировка қилиш, овоз устида ишлаш, яратилган муסיқа асарлари ва уларнинг ноталарини чоп этиш дастурларини ўрганиш, уларни таълим жараёнига тадбиқ этиш долзарб масала боғлиқ бўлиб қолмоқда.

Бугун Республикамизда муסיқа педагогикаси фанини ривожлантиришнинг долзарблиги “Таълим ҳақида” ги Қонун, “Кадрлар тайёрлашнинг миллий дастури” хужжатларида кўрсатилган юқори малакали, замон талабларига мос кадрлар таёрлаш борасидаги вазифалар билан белгиланади.

Бу йўналишда бўлажак ўқитувчи кадрларнинг ва айниқса ўқувчи ёшларнинг юксак маънавий-ахлоқий сифатларга эга бўлишлари алоҳида аҳамиятга эга. Ёшларда шундай ижобий сифатларни тарбиялшда муסיқа санъати энг самарали воситалардан бири бўлмоғи лозим.⁸

Муסיқий таълимда Давлат стандартлари илғор мамлакатлар андозасига мос тарзда ўқувчиларнинг эгаллашлари керак бўлган билим, малака ва кўникмалари даражасини белгилаб беради.

Дарсда илғор технологияларни қўллаш, илғор иш тажрибаларини оммалаштириш, замонавий услуб ва методлардан фойдаланиш таълим сифатини кўтаришга хизмат қилади.

Барча фанлар қатори муסיқа фани бўйича таълим ва тарбия борасида янги замонавий талабларга мос ва ҳос бўлган барча илғор тажриба ва янгиликлардан оқилона фойдаланиш мазкур соҳада олиб борилаётган ишларни мазмун ва сифатини кўтаришга хизмат қилади.⁹

Компьютерда муסיқа ёзиш учун яратилган дастурлар кўп. Муסיқа ноталарини ёзиш, муסיқани аранжировка қилиш, транспозиция қилиш ва жуда кўшлаб имкониятларга эга бўлган дастурлар бор. Уларнинг ҳар бирини ўзлаштириш учун вақт, талаб даражасидаги муסיқий назарий билим, амалий кўникма ва малакаларга эга бўлиш талаб этилади.

Компьютерда муסיқа ёзиш дастурларидан муסיқа таълими тизимининг ҳамма босқичларида (мактабгача таълим, умумий ўрта таълим, педагогика коллежларида, олий таълим босқичида, олий таълимдан кейинги таълимда, малака ошириш институтларида) фойдаланиш мумкин. Айниқса муסיқа таълими йўналишидаги фанларни (жамоа кўшиқчилиги ва амалиёти, хор дирижёрлиги, хонандалик, махсус чолғу, кўшимча чолғу, болалар асарлари устида ишлаш амалиёти, муסיқа адабиёти, мактабда муסיқа ўқитиш услубиёти, болалар боғчасида муסיқа таълими услубиёти, сольфеджио, муסיқанинг элементар назарияси, гармония) ўқитишда таълим

⁸ Муסיқанинг долзарб назарий муаммолари. Х.Н.Нурматов. Тошкент-2002. 2-бет.

⁹ Муסיқанинг долзарб назарий муаммолари. Х.Н.Нурматов. Тошкент-2002. 13-бет.

самарадорлигини оширишда катта аҳамиятга эга бўлади деб ўйлайман. Бу жараёнда “кўраяпман, эшитаяпман, ижро этияпман” тамойили тўла тўқис амалга оширилган бўлади. Бу жараёнда таълим олувчининг ўқувчининг муסיкий қобилиятлари ҳар томонлама ривожланади. Бунда таълим олувчининг кўрғазмали, мазмунли муסיкий фикрлаш, эшитиб таҳлил қилиш, дарсдан сўнг компьютер жўрнавози билан ансамбль бўлиб ижро этиш қобилиятлари, хотираси, кўникма ва малакалари ривожланади.

Компьютерда муסיқа ёзиш дастурларидан дарс жараёнида таълим берувчилар, таълим олувчилар фойдаланибгина қолмай, дарсдан кейинги ўз устида ишлаш жараёнида, ижрочилик маҳораларини оширишда, ижод намуналарини яратишда ва улардан амалиётда фойдаланишлари мумкин. Ўзлари яратган асарларни ёзиб, эшитиб кўриб, асарларнинг ифодалилиги, жозибалилиги устида ижодий изланишлар олиб боришдек имкониятларга эга бўладилар. Яратилган ҳамма дастурларни ўзлаштиришнинг кераги ва иложи йўқ, чунки уларни ўзлаштириш кўп вақтни талаб этади. Амалиётда қайси дастур қулай бўлса ўша дастурдан фойдаланган маъқул деб ўйлайман.

Муסיқа ноталари муҳаррири дастури ёрдамида муסיқа таълимига оид барча фанлардан нотали ва овозли тестлар яратиш мумкин. Бу кўрғазмали ва овозли тестлар таълим олувчиларнинг билимини, эшитиш ва таҳлил қилиш каби қобилиятларини ва малакаларини баҳолаш сифатини оширади.

Хулоса қилиб шунини айтиш мумкинки, янги инновацион технологиялардан муסיқа таълими жараёнида фойдаланиш, муסיқа таълимида нота муҳаррири дастурида ишлаш бўйича тўпланган илмий-амалий натижаларни ўқув-услугий қўлланма сифатида оммалаштириш долзарб масала бўлиб қолмоқда.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР:

1. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари. 8-синф. Тошкент. 3-бет. 2006 йил.
2. Х.Н.Нурматов. Муסיқанинг долзарб назарий муаммолари. Тошкент-2002. 2-бет.
3. А.А.Эргашев. Finale 2003 дастурида муסיқа ноталарини ёзиш. Х.Н.Нурматов. Тошкент-2002. 2-бет.
4. Ergashev, A. (2022). XORIJIY DAVLATLARDA MUSIQA TARBIYASI. *Science and innovation*, 1(C7), 262-265.
5. Ergashev, A., Ataboyeva, S., Djalalova, N., & Usmonova, S. (2021). THE ROLE OF COMPOSERY IN THE ART OF NATIONAL SINGING. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(12), 863-867.

6. Ergashev, A. (2022). MUSIC EDUCATION IN FOREIGN COUNTRIES. *Science and Innovation*, 1(7), 262-265.
7. Ergashev, A. (2022). MUSIQA TA'LIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O'RNI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 545-554.